

ÖRKÉNY István

István ÖRKÉNY

Pour lire
d'autres traductions
de littérature hongroise
en présentation bilingue,
veuillez cliquer ici.

EGYPERCES NOVELLÁK

NOUVELLES-MINUTE

magyarról franciára fordította PASTEUR Jean-Louis

traduites du hongrois en français par Jean-Louis PASTEUR

Első kiadás : 1968
Fordítás : 2017

Première édition : 1968
Traduction : 2017

NINCS BOCSÁNAT

Húsz forintot adtam a két ápolónak, akik hordágyra tették, és levitték a mentőautóba. A klinikán is adtam húszat-húszat a nappalos és az éjszakás nővérnek, és megkértem őket, hogy vigyázzanak rá. Azt mondták, hogy ne féljek semmitől, ők fél óránként be-benéznek hozzá, habár szerencsére nem eszméletlen a beteg. Másnap vasárnap volt, bemehettem hozzá látogatóba. Még mindig eszméletén volt, de már alig beszélt. Csak az ágyoszomszédjától tudtam meg, hogy az ápolónők feléje sem néznek, ami nem is csoda, mert kettejükre százhetven beteg jut, s ráadásul az orvosok sem nyúltak hozzá, azzal, hogy majd hétfőn alaposan megnézik. Ez mindig így szokott lenni, mondta a szomszéd, amikor szombat délelőtt hoznak be beteget.

Kimentem a folyosóra, és kerestem a nővért, de egyiket sem találtam meg a tegnapiak közül. Nagy nehezen előkerítettem a vasárnapi ügyeletes nővért, neki is adtam húsz forintot, és megkértem, hogy nézzen be időnként az apámhoz. Az orvossal is szerettem volna találkozni, mert egy százforintost még odahaza borítékba ragasztottam, de a nővér azt mondta, hogy az orvost transfúzióra hívták a női kórterembe, bízam rá, majd ő szól neki. Visszamentem a betegszobába, ahol a szomszéd megnyugtatóan, hogy az inspekciós orvos ügysem ér rá kivizsgálni a beteget, tehát nem is baj, hogy nem tudtam átadni a pénzt. Úgyis csak holnap, amikor majd bejönnek az osztályos orvosok, lesz idejük foglalkozni vele.

- Nincs valamire szükséged? - kérdeztem.
- Köszönöm, nem kell semmi.
- Hoztam néhány almát.
- Köszönöm, nem vagyok éhes.

C'EST IMPARDONNABLE

Je donnai vingt florins aux deux infirmiers qui l'avaient mis sur une civière et descendu dans l'ambulance. A l'hôpital aussi, j'en donnai vingt à l'infirmière de jour et vingt à celle de nuit, en leur demandant de prendre soin de lui. Elles me dirent de ne m'inquiéter de rien, elles passeraient le voir toutes les demi-heures, bien que par chance le malade fût resté conscient. Le lendemain était un dimanche, il me fut possible d'aller lui rendre visite. Seul son voisin de lit était là pour m'apprendre que les infirmières n'étaient pas passées le voir, ce qui n'avait du reste rien de surprenant puisqu'à elles deux elles avaient en charge cent soixante-dix patients, et que par dessus le marché les médecins ne se montraient guère davantage, au prétexte qu'ils faisaient le lundi suivant un examen approfondi. Ça se passait toujours ainsi, dit le voisin, quand on amenait un malade le samedi matin.

Je sortis dans le couloir en quête de l'infirmière mais ne retrouvai aucune de celles de la veille. A grand peine je finis par dénicher celle qui était de service ce dimanche et, à elle aussi, je donnai vingt florins en lui demandant d'aller contrôler mon père de temps en temps. Le médecin aussi, j'aurais aimé le rencontrer car, avant de quitter la maison, j'avais fourré un billet de cent florins dans une enveloppe mais l'infirmière me dit que le médecin avait été appelé pour une transfusion en salle d'obstétrique et me suggéra de la laisser faire, elle lui parlerait aussitôt après. Je retournai dans la chambre du malade, où le voisin me rassura : le médecin de garde n'était de toute façon pas pressé d'inspecter le malade, donc ce n'était pas grave que je ne puisse pas lui remettre l'argent. Ce ne serait que le lendemain, après l'arrivée des médecins titulaires, qu'il aurait le temps de s'occuper de lui.

- N'as-tu pas besoin de quelque chose ? lui demandai-je.
- Merci, il ne me manque rien.
- Je t'ai apporté quelques pommes.
- Merci, je n'ai pas faim.

Még egy óra hosszat ültem az ágya szélén. Szerettem volna beszélgetni vele, de már nem volt miről. Egy idő múlva megkérdeztem, nincsenek-e fájdalmai. Azt mondta, nincsenek. Erről sem kérdezősködhettem többet. Egész idő alatt hallgattunk. Nagyon szemérmes és zárkózott volt köztünk a viszony, mindig csak tényekről beszélgettünk egymással, de azok a tények, melyeket tegnap még szóba hozhattunk, mára eltörpültek, és semmivé váltak. Érzelmekről pedig sohasem esett szó miközttünk.

- Hát akkor megyek - mondtam később.

- Menj csak, fiam - mondta.

- Holnap bejövök, és beszélek az orvossal.

- Köszönöm - mondta.

- Csak reggel jön az osztályos orvos.

- Nem olyan sürgős - mondta, s a tekintete az ajtóig kísért. Reggel hétkor fölhívtak, hogy az éjszaka folyamán meghalt. Amikor beléptem a 217-esbe, már másvalaki feküdt a helyén. Az ágyszomszédja megnyugtatóan, hogy nem szenvedett semmit, csak sóhajtott egyet, és vége lett. Gyanítottam, hogy a szomszéd talán nem mondott igazat, mert az jutott eszembe, hogy én is ezt mondtam volna az ő helyében, de aztán igyekeztem elhíttetni magammal, hogy a szomszéd mégsem csapott be, és csakugyan fájdalom nélkül halt meg apám.

Nagyon sok formalitást kellett elintézni. A fölvételi irodában odalépett hozzám egy ápolónő, de sem a szombati, sem pedig a tegnapi ügyeletes, hanem egy eddig nem látott nővér, és átadta apám aranyóráját, szemüvegét, pénztárcáját, öngyújtóját és azt a zacskót, amiben az almák voltak. Húsz forintot adtam neki, és tovább diktáltam az adatokat. Ezután egy børsapkás férfi lépett hozzám, és ajánlkozott,

Je restai encore une heure au bord de son lit. J'aurais voulu bavarder avec lui mais les mots ne venaient plus. Au bout d'un moment, je lui demandai s'il n'avait pas de douleurs. Il dit que non. Pas même sur ce point je ne pouvais l'interroger davantage. Nous nous tîmes ensuite tout le temps. Notre relation était toute en pudeur et en introversion, nos conversations l'un avec l'autre s'étaient toujours limitées aux faits mais ces faits, qu'hier encore nous pouvions traduire en mots, aujourd'hui paraissaient dérisoires, étaient devenus du néant. Quant aux sentiments, jamais il ne s'étaient exprimés entre nous.

- Bon, maintenant j'y vais - finis-je par dire.

- C'est cela, va, mon fils - dit-il

- Demain, je reviens et je parle avec le médecin.

- Merci -dit-il.

- Le médecin titulaire ne vient que le matin.

- Ce n'est pas si urgent - dit-il, et son regard m'accompagna jusqu'à la porte. A sept heures du matin, on me téléphona pour me dire qu'il était mort dans le courant de la nuit. Quand j'entraï dans la chambre 217, quelqu'un d'autre était déjà couché à sa place. Son voisin de lit me tranquillisa : il n'avait pas du tout souffert, il avait seulement poussé un soupir et s'était éteint. Le soupçon m'effleura que le voisin ne me disait peut-être pas la vérité car il me vint à l'esprit que j'aurais dit la même chose à sa place, mais ensuite je m'efforçai de me convaincre qu'en fin de compte le voisin ne mentait pas et que mon père était effectivement mort sans douleur.

Il me fallut remplir un grand nombre de formalités. Au bureau des admissions, une infirmière s'avança vers moi - ce n'était ni celle du samedi, ni celle de garde le dimanche, mais une infirmière que je n'avais pas vue jusqu'ici - et elle me remit la montre en or de mon père, ses lunettes, son porte-monnaie, son briquet et le sac dans lequel étaient les pommes. Je lui donnai vingt florins et dictai plus loin les informations demandés. Après quoi un homme à casquette de cuir

hogy megmosdatja, megberetválja és felöltözteti a testet. Ő mondta így, hogy a „testet”, amivel bizonyára azt akarta érzékelteni, a szóban forgó személy nem él ugyan már, de mégsem egészen holttest, amíg mosdatva és öltöztetve nincs.

Nálam volt még a borítékba ragasztott százforintos. Ezt átnyújtottam neki. Fölszakította, belenézett a borítékba, aztán lekapta fejéről a bőrsapkát, és nem is tette többé föl a jelenlétemben. Azt mondta, hogy nagyon szépen el fog rendezni mindent, csak küldjek be ruhát és tiszta fehérneműt, egészen biztosan meg leszek elégedve. Azt válaszoltam, hogy délután behozom a fehérneműt és egy sötét öltönyt, most azonban szeretnék odamenni hozzá.

- Meg akarja nézni a testet? - kérdezte megütődve.

- Meg akarom nézni - mondtam.

- Jobb lenne aztán - tanácsolta.

- Most akarom látni - mondtam. - Nem lehettem mellette, amikor meghalt.

Vonakodva bár, de elvezetett a hullaházba, egy különálló épületbe a klinikakert közepén. Nagyon erős, ernaőtlen villanyégő világította meg a pincét. Betonlépcsőn kellett lemenni, s a betonpadlón, mindjárt a lépcső tövében, hanyatt feküdt az apám. Lába szétvetve, karja kitérve, ahogy csataképeken festik a hősi halottakat. De őrajta nem volt ruha, csak az egyik orrlukából állt ki egy kis vatta, egy másik pedig a bal combjához volt hozzátapadva. Úgy látszik, ott kapta az utolsó injekciót.

- Most még nem lehet látni semmit - mondta a bőrsapkás mentegetőzve. A jéghideg pincében hajadonfőtt állt mellettem. - De majd akkor tessék megnézni, milyen lesz, ha felöltöztetem.

s'approcha de moi et me proposa de toiletter, de coiffer et d'habiller le corps. En employant ce mot de "corps", il voulait sans doute me faire comprendre que la personne concernée ne vivait certes plus mais qu'elle ne serait pas non plus tout à fait un cadavre tant qu'elle n'aurait pas été lavée et vêtue.

J'avais encore sur moi le billet de cent florins glissé dans une enveloppe. Je le lui remis. Il ouvrit l'enveloppe, examina son contenu et ôta aussitôt sa casquette de cuir, qu'il ne remit plus sur sa tête en ma présence. Il dit qu'il arrangerait tout très joliment et que je serais à coup sûr entièrement satisfait, me demandant seulement de lui faire parvenir des habits et des sous-vêtements propres. Je lui répondis que je lui apporterais dans l'après-midi les sous-vêtements et un costume sombre, que pour l'heure cependant je souhaitais me rendre auprès de lui.

- Vous voulez regarder le corps ? - me demanda-t-il interloqué.

- Je veux le regarder - dis-je.

- Ce serait mieux après - me conseilla-t-il.

- Je veux le voir maintenant - dis-je. Je n'ai pas pu être à ses côtés quand il est mort.

Quoiqu'à contrecœur, il m'emmena néanmoins à la morgue, un bâtiment indépendant au milieu du jardin de l'hôpital. Avec une ampoule électrique très puissante et dépourvue d'abat-jour, il éclaira le sous-sol. Il fallut descendre un escalier de béton et, juste au pied de l'escalier, couché sur le dos à même le sol de béton, gisait mon père. Ses jambes étaient en morceaux, son corps ouvert, comme sont peints sur les tableaux de batailles les héros morts au combat. Il ne portait aucun vêtement, de l'une de ses narines sortait seulement un petit tampon d'ouate, tandis qu'un autre adhérait à sa cuisse gauche. On lui avait administré à cet endroit, semblait-il, la dernière injection.

- A présent, il ne reste rien de plus qu'on puisse voir - dit l'homme à la casquette de cuir en s'excusant. Dans le sous-sol glacial, il se tenait tête nue à côté de moi. - Mais vous le contemplerez, s'il vous plaît, tel qu'il sera quand je l'aurai habillé.

Nem szóltam semmit.

- Sokáig betegeskedett? - kérdezte később.

- Sokáig - mondtam.

- Arra gondolok - mondta -, hogy egy kicsit lenyírom a haját. Az nagyon sokat tesz.

- Ahogy akarja - mondtam.

- Oldalt választva viselte a haját?

- Oldalt - mondtam.

Elhallgatott. Én is hallgattam. Már nem mondhattam semmit, és nem is tettem semmit, és pénzt sem adhattam többé senkinek. Azzal sem tudok jóvátenni semmit, ha elevenen mellétemtetem magam.

Je ne disais rien.

- Etait-il malade depuis longtemps ? - finit-il par demander.

- Depuis longtemps - dis-je.

- J'envisage -dit-il - de lui couper un peu les cheveux. Ça améliore vraiment beaucoup.

- Comme vous voulez - dis-je.

- Il portait la raie sur le côté ?

- Sur le côté - dis-je.

Il se tut. Moi aussi, je gardais le silence. Je n'étais plus capable de rien dire, je n'étais plus capable de rien faire, et je ne pouvais plus donner d'argent à personne. Et je ne pourrais rien réparer non plus en m'enterrant vivant à côté de lui.